

Wie in die tijd niet op zee zat, was op weg naar Wallonië

DE VIJFTIGER JAREN waren gouden tijden voor de zeevisserij. Er werd veel vis binnengebracht en de marktprijzen waren fatsoenlijk. En wat meer is: er was een gat in de markt!

De talrijke dorpen en gehuchten die dit landje rijk is bleven in die tijd verstoken van verse haring en makreel. De meeste mensen hadden geen wagen om naar de hypermarkt te rijden, gesteld dat die super- en hypermarkten al zouden bestaan hebben, hetgeen dus niet het geval was.

Dat gat in de markt zou al vlug gevuld worden door ondernemende kustbewoners. Vissers en vislossers, maar ook metselaars, bakkers en kleermakers schafte zich een vehikel aan en trokken het binnenland in, geladen met verse Noordzeevis. Zij kwamen moe en leeg terug en telden thuis hun winst uit.

In de jaren vijftig vertrokken vanaf de kust regelmatig minstens 300 auto's het land in om vis aan de man te brengen. Ze vertrokken op dinsdag en je zag ze niet terug vooraleer het vrijdag was geworden.

De visleurders!

EEN VEELKLEURIGE BENDE was het, dat visleurers-heir. Sommigen kochten een nieuwe bestelwagen, maar anderen moesten het met een overjaarse vrachtwagen doen. Er waren er zelfs die een personenwagen ombouwden: op de 'voiture' werd een bak vastgemaakt, daarin stond een weegschaal, daarvoor kwam een rolluik en klaar was kees.

Gerookte vis, verse vis en mosselen, gestapeld. Van koeling en isolatie was meestal geen sprake. De vis lag veelal gewoon afgeijsd in houten kisten. En de vishandel en -nering groeide en bloeide. In Oostende maakten de leurders in de vismijn trouwens de dienst uit. De reders hielden er rekening mee dat er op woensdag en vrijdag geen leurders op de veiling present waren en op die dagen meldde zich dan ook niet één schip op de markt!

Zerp is het zweet, maar zoet is het loon

De stiel werd uitgeoefend door man en vrouw, en wie goed boerde had zelfs een knecht mee. De omzet die een wagen kon halen was werkelijk verbazend. Gouden zaken werden er gedaan, en zo kwam het dat er waren die méér dan één leurkar bezaten. Ik herinner me er een die op een moment niet minder dan twaalf leurauto's bezat. Dat was het soort mensen waar je je kon wenden om ook zonder kapitaal in

de 'viscommercie' te stappen. Wie geen geld had en toch de sprong wilde wagen kon dáár terecht voor het verwerven van een visleurerwagen op afbetaling.

Gouden zaken werden er gedaan, maar het verliep allemaal niet zonder gevaar. Voor sommigen was dit soort ondernemerschap werkelijk een avontuur. Waagde men zich niet naar gebieden waarvan men niet eens de taal sprak? Wallonie, Brussel, plaatsjes tegen de Duitse grens... En dan waren er nog de vele onbegrijpelijke Vlaamse dialecten! Stel je voor dat een Brussels vrouwtje op je toestapt en vraagt: 'Hedde gij lammeke zoet lich gebakke?' Maar weinig kustbewoners die wisten dat hier licht gerookte haring gevraagd werd.

Het was ook zwáár werk. De werkweek begon 's maandagmorgen in de vroegte, met het aankopen van de waar. Dezelfde dag nog werd de vis gekuist, gefileerd en gestapeld in de 'camion', en alles werd in gereedschap gebracht voor de aftocht. Op dinsdagmorgen om vier, vijf uur werd koers gezet naar het binnenland.

Daar gaan ze!

Op weg naar het binnenland! Zelfs dát was niet wat je je daar vandaag bij voorstelt. De autosnelweg liep toentertijd niet tot de kust, evenmin reed je in één ruk naar Brussel. De autosnelweg begon in Jabbeke en eindigde in Aalst. De rest moest via soms erbarmelijk slechte tweederangswegen afgelegd worden. Onvoorstelbaar was het allemaal. De leurwagens beschikten evenmin over verwarming, laat staan over ontdooiing, zodat men zich onderweg met dekens moest warm zien te houden. Wanneer het vroom, wreef men de voorruit in met pekel! En soms moest men met open zijruit rijden om bij mist de weg te verkennen. Het is dan ook niet te verwonderen dat men veelal in konvooi vertrok om in nood elkander te kunnen bijstaan. Je had ook voortdurend pech met die wagens die dat harde labeur gewoon niet aankonden. Per drie, vier wagens trok men dus het verre binnenland tegemoet. Wie kan zich dat vandaag nog

De leurwagens hadden geen verwarming zodat men zich onderweg met dekens moest warm zien te houden. Natuurlijk was er evenmin ontdooiing: wanneer het vroom, wreef men de voorruit in met pekel!

voorstellen? Een land zonder autosnelwegen, een weide zonder hypermarkten, auto's zonder chauffage... Dingen die we vandaag gewoon zijn, maar waarvan de schaarste indertijd voor extra ongemak zorgde. Op de weinige stukken autosnelweg vond je geen pechstrook, evenmin was er om de haverklap een pompstation te zien. Moest je 'je behoefte doen', dan stopte je, en je nam een oude krant waarop je het nodige deed, je maakte er vervolgens een pakje van dat je daar ter plekke achterliet. Visleurers die last van de zenuwen hadden en daardoor extra veel moesten stoppen, kregen soms een 'zwaantje' (gemotoriseerde rijkswachter) langs die hen aanmaande minder pakjes langs de weg achter te laten!

C'est le poisson

En dat was nog maar het begin. Iedere leurwagen zette vervolgens ter plekke apart koers naar zijn eigen 'ronde'. En omstreeks zeven uur in de morgen werd met de verkoop gestart. Leuren is niet hetzelfde als markten. Wie leurde stopte in een straat waar met bel of toeter kabaal gemaakt werd. De leurdersvrouw ging van deur tot deur en vroeg of er geen vis moest zijn: 'C'est le poisson,' en als extra verkoopargument, 'on vient d'Ostende.'

Van deur tot deur ging dat zo door tot acht uur 's avonds of langer, soms in verschrikkelijk koud weer. Zonder verwarming. In en uit de wagen. Een boterham in de hand. Men plaste soms op zijn eigen handen om ze warm te krijgen. Tegen dat het avond geworden was zat men werkelijk aan het einde van zijn krachten. Dan werd een logement opgezocht. Die logementen waren van allerlei

Soms kroop je uitgeput en onderkoeld met kleren en al in bed. Maar slapen deed je vrijwel onmiddellijk, je viel gewoon om van vermoeidheid.

aard, maar zelden waren ze comfortabel. Soms sliep je in een kamer die overdag aan een hoer verhuurd werd. Soms kroop je uitgeput en onderkoeld met kleren en al in bed. Maar slapen deed je vrijwel onmiddellijk, je viel gewoon om van vermoeidheid.

In die omstandigheden was het natuurlijk onmogelijk op het einde van de dag naar huis terug te keren. Het traject Oostende-Brussel, daar deed je in die tijd trouwens 2,5 uur over. Je had toen wel geen opstoppingen, geen files, maar de wagens haalden nauwelijks vijftig, zestig kilometer per uur.

De verkoop ging dus gewoon door tot en met vrijdagmiddag, wanneer om twaalf uur de terugtocht aangevat kon worden. Onderweg zag je dan soms een collega met

autopech langs de kant staan. Dan stopte je, je nam de kabel en reed met z'n tweeën naar Oostende: de rit Brussel-Oostende duurde dan 4 uur.

Thuis werd de wagen gekuist en vervolgens was je vrij tot maandagmorgen. In dat week-end pikte je een cinemaaftje mee, maar daarover hebben we het verleden maand al gehad.

Pascal Deckmyn

HVB heeft nieuwe drukker

De Oostendse drukkerij Vandenberghe, alom bekend als *Het Nieuwsblad van de Kust* legde op 31 december de boeken neer. Elders in dit blad berichten we over deze drukkerij die zo nauw verbonden is geweest met de Vlaamse visserij. Ook HVB werd daar sinds jaar en dag gedrukt. Voor ons kwam het einde geheel onverwachts, zodat wij ons genoodzaakt zagen vlug vlug een andere drukker te zoeken.

De Bredense drukker Lowyck wilde de klus wel klaren en momenteel houdt u het eerste nummer in handen dat bij hem van de persen liep.

Op het ogenblik dat we deze lijnen schrijven weten we nog niet of alles rimpelloos verlopen zal zijn, want nieuwe drukkers zijn zoals nieuwe meesters: ook zij brengen nieuwe zeden mee.

Misschien telt dit nummer van HVB minder bladzijden dan je gewoon bent, dan komt dit alleen maar doordat we door het faillissement van drukkerij Vandenberghe verrast werden. Maar misschien oogt dit nummer van HVB wel beter dan hetgeen u gewoon bent en dan komt dat doordat we van de wissel gebruik gemaakt hebben om één en ander op punt te stellen.

Wat de uitkomst ook is, HVB gaat er in elk geval mee door.

De redactie